

Nasjonal publiseringprofil

Dette delkapitlet gir en analyse av norsk vitenskapelig publisering. Mens kapittel 6.1 hovedsakelig bygger på data over publisering internasjonale tidsskrifter (Web of Science), baseres analysene her i stor grad på data fra databasen Cristin. Cristin gir en bredere oversikt over vitenskapelig publisering og inkluderer både tidsskriftsartikler, bokkapitler og monografier. For mer informasjon om bibliometriske datakilder, se faktaboksen i kapittel 6.1. Mer spesifikt er alle siteringsanalysene i kapitlet basert på data fra Web of Science, mens analyser av publiseringsvolum, fagprofil og lignende bygger på Cristin-data. Analysene inkluderer både antall publikasjoner og publiseringspoeng. Sistnevnte er en vektet indikator som tar hensyn til forfatterandeler, publikasjonsform, internasjonalt medforfatterskap og publiseringskanalenes nivå.

Norges publiseringprofil: sektorer og institusjoner

Dette delkapitlet gir en oversikt over hvordan den vitenskapelige publiseringen fordeler seg på sektorer og institusjoner.

Den norske publiseringen flater ut

Volumet av den vitenskapelige publiseringen i Norge har økt år for år. I 2022 så vi for første gang at dette ikke lenger var tilfellet. Totalt sank antall publiseringspoeng i Norge med 6 prosent fra 2021 til 2022. I 2023 er tallet så å si helt likt med nivået i 2022. I 2023 bidro norske forskere til totalt 29 100 publikasjoner, noe som tilsvarte 41 080 publiseringspoeng.

Nedgangen i 2022 hadde sammenheng med pandemien som rammet Norge i 2020 og som påvirket det norske samfunnet i stor grad i årene 2020 og 2021. For forskningssektoren innebar dette blant annet periodevis begrensninger i tilgang til arbeidsplasser og forsknings- og laboratoriefasiliteter, bruk av hjemmekontor og manglende reisemuligheter. At effekten først fremkom i 2022 hadde sammenheng med at det kan ta lang tid før resultatene av et forskningsprosjekt foreligger som ferdige publiserte artikler. Mangelen på vekst i 2023 kan trolig også tilskrives pandemien, siden antallet FoU-årsverk har økt i perioden 2020–2022 og fler forskere vil normalt innebære at også antall publikasjoner øker.

Figur 6.3a viser utviklingen på sektornivå. Det er relativt små endringer siste år. Fra 2022 til 2023 økte antall publiseringspoeng med 0,6 prosent i universitets- og høyskolesektoren, med 0,3 prosent i instituttsektoren, mens det var en nedgang på 1,9 prosen ved helseforetakene.

Figur 6.2a Antall publiseringspoeng etter sektor. 2019–2023.

Kilde: NIFU. Data: Cristin

Universitets- og høyskolesektoren dominerer

Som vist i figur 6.2a, står universiteter og høyskoler for hovedandelen av norsk vitenskapelig publisering, men også instituttsektoren og helseforetakene bidrar betydelig. Øvrig offentlig sektor og næringslivet bidrar veldig lite, og er heller ikke inkludert i figur 6.2a, noe som har sammenheng med at dataene ikke er registrert i Cristin og at modellen med publiseringspoeng bare omfatter de tre øvrige sektorer.

Fordelingen av publisering mellom sektorene skiller seg markant fra fordelingen av FoU-innsats. Selv om næringslivet er den største sektoren når det gjelder FoU-innsats (se figur 1.1a i rapportens øvrige del), resulterer bare en svært liten del av denne innsatsen i vitenskapelige publikasjoner (jf. avsnittet «Nasjonalt samarbeid» i kapittel 6.3). Instituttsektoren har også en lavere andel vitenskapelig publisering, mens universiteter og høyskoler og helsesektoren har høyere andeler. Dette reflekterer sektorenes ulike samfunnsoppdrag og at resultatene av FoU-innsatsen kommer til uttrykk på ulike måter, hvor bare en del av den publiseres offentlig i vitenskapelige kanaler.

Breddeuniversitetene taper terreng

Tabell 6.2a viser den vitenskapelige publiseringen i 2023 for de største institusjonene og instituttene i Norge målt i publiseringspoeng. Til sammen bidro de fire tradisjonelle breddeuniversitetene til 62 prosent av publiseringen fra universiteter og

høgskoler. Etter disse institusjonene er det Universitetet i Stavanger (UiS) som har flest publiseringspoeng, med litt over 1500 poeng.

Av enhetene i instituttsektoren er Folkehelseinstituttet (inkludert Kreftregisteret) størst med nesten 775 publiseringspoeng, noe som utgjorde 13 prosent av den vitenskapelige publiseringen i sektoren. SINTEF AS har et nesten like høyt publiseringstall med 683. Her skal det bemerkes at tallet ikke omfatter hele konsernet. I tillegg kommer publiseringen ved tilknyttede institutter, hvor SINTEF Energi og SINTEF Ocean er de største. Disse er spesifisert med egne rader i tabellen. Etter Folkehelseinstituttet og SINTEF AS følger NORCE Norwegian Research Centre og Havforskningsinstituttet med henholdsvis 472 og 388 poeng.

Av helseforetakene er Oslo universitetssykehus (OUS) desidert størst, fulgt av Haukeland universitetssykehus og St. Olavs hospital. OUS har et publiseringsvolum på 1 804 poeng, et nivå som ligger over den samlede publiseringen til det 5. største universitet i Norge, UiS. OUS og de andre større helseforetakene er dermed betydelige bidragsyttere til det samlede norske forskningsvolumet.

Tabellen viser også endring i publiseringsvolumet fra 2022 til 2023. Her ser vi at bildet varierer en del mellom institusjonene og instituttene. Alle de tradisjonelle breddeuniversitetene har en nedgang, og nedgangen er spesielt stor for UiT og NTNU. Blant universiteter og høgskoler i tabellen har storbyuniversitetet OsloMet den sterkeste økningen med 10 prosent, mens Høgskulen på Vestlandet hadde den største nedgangen, med en reduksjon på 16 prosent i publiseringsvolum. Det er imidlertid vanlig å se variasjoner mellom institusjonene fra år til år, noe som kan skyldes tilfeldige svingninger. Dette er spesielt merkbart for mindre enheter. I tillegg kan andre faktorer, som endringer i antall og sammensetningen av det vitenskapelige personalet, og strategiske prioriteringer, som f.eks. ambisjoner om universitetsakkreditering, også påvirke tallene.

Tabell 6.2a Oversikt over de største institusjonene/instituttene i Norge målt etter publisering i 2023.¹ Andel av nasjonal total sektortotal og relativ endring fra 2022.

	Institusjon	Publise-rings-poeng	Andel av nasjonal total	Sektor-andel	Relativ endring i volum 2022 til 2023
UoH-sektor	Universitetet i Oslo	6 753	16 %	22 %	-0,4 %
	Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet	6 278	15 %	21 %	-4 %
	Universitetet i Bergen	3 299	8 %	11 %	-1 %
	UiT Norges arktiske universitet	2 175	5 %	7 %	-8 %
	Universitetet i Stavanger	1 523	4 %	5 %	5 %
	OsloMet - storbyuniversitetet	1 436	3 %	5 %	10 %
	Universitetet i Agder	1 163	3 %	4 %	3 %
	Universitetet i Sørøst-Norge	1 021	2 %	3 %	9 %
	Norges miljø- og biovitenskapelige universitet	936	2 %	3 %	-9 %
	Høgskulen på Vestlandet	804	2 %	3 %	-16 %
Instituttsektor	Øvrige læresteder	4 651	11 %	15 %	11 %
	Folkehelseinstituttet (inkl. Kreftregisteret)	775	2 %	13 %	-15 %
	SINTEF AS	683	2 %	11 %	4 %
	NORCE Norwegian Research Centre AS	472	1 %	8 %	11 %
	Havforskningsinstituttet	388	1 %	6 %	-10 %
	Norsk institutt for bioøkonomi	286	1 %	5 %	10 %
	Norsk institutt for naturforskning	264	1 %	4 %	-5 %
	SINTEF Energi AS	212	1 %	3 %	11 %
	SINTEF Ocean	197	0,5 %	3 %	17 %
	Norsk institutt for vannforskning	179	0,4 %	3 %	18 %
	Norges Geotekniske Institutt	173	0,4 %	3 %	11 %

	Øvrige instituttsektor	2 523	6 %	41 %	-1 %
Helseforetak	Oslo universitetssykehus HF	1 804	4 %	37 %	-5 %
	Helse Bergen HF - Haukeland universitetssykehus	638	2 %	13 %	-0,3 %
	St. Olavs Hospital HF	437	1 %	9 %	6 %
	Akershus universitetssykehus HF	258	1 %	5 %	-9 %
	Universitetssykehuset Nord-Norge HF	251	1 %	5 %	-11 %
	Helse Stavanger HF - Stavanger universitetssjukehus	228	1 %	5 %	5 %
	Diakonhjemmet sykehus	138	0,3 %	3 %	-1 %
	Sykehuset Innlandet HF	112	0,3 %	2 %	-8 %
	Sykehuset i Vestfold HF	110	0,3 %	2 %	-1 %
	Vestre Viken HF	110	0,3 %	2 %	3 %
	Øvrige helseforetak	803	2 %	16 %	2 %

¹ Bare de største institusjoner/institutter er vist separat i tabellen. En komplett oversikt kan finnes i rapportens tabelldel (tabell A.9.2). Se for øvrig flere data på statistikkensiden til Cristin: <https://www.cristin.no/statistikk-og-rapporter/nvi-rapportering/>

Kilde: NIFU. Data: Cristin

Siteringsindikatorer

Siteringsindeksen varierer mye, både på fag- og institusjonsnivå. Dette avsnittet gir en oversikt over de største institusjonene og instituttene målt i publiseringens volum. Analysen er basert på en litt lengre og annen tidsperiode enn nasjonsanalysen av siteringer kapittel 6.1 (figur 6.1b), nærmere bestemt perioden 2020–2022. Indikatorene er basert på artiklene indeksert i Web of Science publisert i denne perioden. Tabell 6.2b viser relativ siteringsindeks og andel høyt siterte artikler, det vil si andel av artiklene som er blant de 10 prosent mest siterte artiklene innenfor deres fagfelt. Som tidligere nevnt er siteringer ikke et direkte mål på kvalitet, men sier noe om hvilken innflytelse forskningen som publiseres, har hatt på den videre kunnskapsutviklingen (Aksnes, Langfeldt, Wouters 2019).

UiO på topp av breddeuniversitetene

Med en siteringsindeks på 141 skårer Universitetet i Oslo høyest av de opprinnelige breddeuniversitetene. Det vil si at artiklene ble sitert 41 prosent høyere enn verdensgjennomsnittet. Universitetet i Bergen ligger under med 124. Andelen høyt siterte artikler for de to universitetene er henholdsvis 15,9 og 14,6 prosent. De to andre, NTNU og UiT, ligger lavere, med siteringsindekser på henholdsvis 110 og 109. NTNU skårer også noe bedre enn UiT når det gjelder høyt siterte artikler, her er andelen henholdsvis 11 versus 9 prosent.

Av de andre lærestedene blant universiteter og høyskoler gjør Høgskolen Kristiania det best med en siteringsindeks på hele 316. En viktig forklaring på dette er bidrag til såkalte «[Global Burden of Disease](#)»-artikler. Disse er generelt ekstremt høyt sitert og har stort antall bidragsyttere fra hele verden. Flere andre norske institusjoner bidrar også til disse artiklene, blant annet OsloMet - storbyuniversitetet, Universitetet i Oslo og Folkehelseinstituttet. Artiklene er med på å trekke siteringsindeksen opp for organisasjonene som deltar, men betydningen for institusjonenes siteringsindekser avtar med økende publiseringens volum totalt. Derfor er utslaget størst for Høgskolen Kristiania som har et lite antall publikasjoner.

Norges idrettshøgskole oppnår en siteringsindeks på 145. I motsatt ende finner vi Universitetssentret på Svalbard, Høgskolen i Østfold og Høgskolen i Innlandet med siteringsindekser på 81–95.

I instituttsektoren utmerker Folkehelseinstituttet seg spesielt med en høy siteringsindeks på 151 og 17 prosent høyt siterte artikler. Flere av sykehusene innenfor helseforetakene har høye siteringsnivåer. På topp finner vi Stavanger universitetssykehus med en siteringsindeks på hele 215. Dernest følger Oslo universitetssykehus og Universitetssykehuset Nord-Norge, begge med en siteringsindeks på 161.

Som det fremgår av tabell 6.2b, er det relativt høy grad av samsvar mellom de to siteringsindikatorene; enheter med høy siteringsindeks har også høy andel innenfor 10-prosentilen. Dette er ikke overraskende sett i lys av de skjevfordelte siteringsfrekvensene. Selv om det er relativt store forskjeller i andelen høyt siterte artikler mellom institusjonene og instituttene, publiseres det alle steder forskning som oppnår høy vitenskapelig innflytelse målt etter siteringer.

Tabell 6.2b Relativ siteringsindeks og andel av artiklene som er blant de 10 prosent mest siterte (10-prosentil) for de største¹ institusjonene, instituttene og helseforetakene. 2020–2022.

	Institusjon/institutt	Antall artikler (WoS)	Andel 10-prosentil	Relativ siteringsindeks
UoH-sektor	Universitetet i Oslo	15584	15.9 %	141
	Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet	14062	12.5 %	110
	Universitetet i Bergen	8338	14.6 %	124
	UiT Norges arktiske universitet	5333	12.4 %	109
	Norges miljø- og biovitenskapelige universitet	2759	11.5 %	105
	Universitetet i Stavanger	2605	15.9 %	124
	OsloMet - storbyuniversitetet	2492	13.8 %	135
	Høgskulen på Vestlandet	1907	13.2 %	106
	Universitetet i Agder	1832	15.1 %	125
	Universitetet i Sørøst-Norge	1693	12.8 %	110
	Nord universitet	1385	12.6 %	108
	Høgskolen i Innlandet	962	11.1 %	103
	Norges idrettshøgskole	783	18.9 %	145
	Handelshøyskolen BI	730	14.9 %	135
	Høgskolen i Østfold	559	10.9 %	91
	Norges Handelshøyskole	487	12.5 %	95
	Høyskolen Kristiania	416	24.3 %	316
	Universitetssenteret på Svalbard	414	8.9 %	81
Instituttsektor	Folkehelseinstituttet	2644	17.2 %	151
	SINTEF AS	1599	10.7 %	90
	Havforskningsinstituttet	1201	13.2 %	108
	NORCE Norwegian Research Centre AS	1102	14.3 %	130
	Norsk institutt for bioøkonomi	874	13.6 %	116
	Norsk institutt for naturforskning	835	16.2 %	133
	NOFIMA	537	10.8 %	99
	Norsk institutt for vannforskning	490	16.5 %	133
	SINTEF Ocean	454	10.6 %	102
	Norsk Polarinstitutt	402	13.7 %	121
Helseforetak	Oslo universitetssykehus HF	6869	17.6 %	161
	Helse Bergen HF - Haukeland universitetssykehus	2500	15.2 %	125
	St. Olavs Hospital HF	1874	15.9 %	131
	Akershus universitetssykehus HF	1103	15.7 %	149
	Universitetssykehuset Nord-Norge HF	1071	16.5 %	161
	Helse Stavanger HF - Stavanger universitetssjukehus	967	20.6 %	215

Diakonhjemmet sykehus	549	20.9 %	158
Sykehuset i Vestfold HF	497	11.9 %	132
Vestre Viken HF	457	19.7 %	153
Sykehuset Innlandet HF	456	12.3 %	135
Sørlandet sykehus HF	400	12.5 %	109

¹ Institusjoner/institutter med mer enn 400 artikler (WoS) i løpet av perioden.

Kilde: NIFU. Data: Cristin/Web of Science.

Norges publiseringsprofil: fagområder

I registeret over publiseringskanaler er alle tidsskrifter fordelt på fire fagområder og 73 fag. Også bokpubliseringer er klassifisert etter samme system. Dette gir grunnlag for å beregne publiseringsvolum innen ulike fagområder og fag. Figur 6.2b viser hvordan de forskjellige sektorene bidro til publiseringen innen utvalgte fag i 2023. Analysen omfatter all vitenskapelig publisering registrert i Cristin (NVI-publikasjoner), og inkluderer derfor ikke publisering fra næringslivet.

Universitets- og høyskolesektoren dominerer i humaniora

Instituttsektorens andel er størst innen realfag og teknologi med 23 prosent, og minst innen humaniora med 6 prosent. Helseforetakene står for 34 prosent av den vitenskapelige publiseringen innen medisin og helsefag, mens deres bidrag i andre fagområder er naturlig nok svært lavt. Universiteter og høyskoler står for hele 94 prosent av den vitenskapelige publiseringen innen humaniora.

Figuren viser også fordelingen på de største enkeltfagene. Her ser vi at instituttsektoren har en betydelig rolle, spesielt innen geovitenskap og biovitenskap, hvor den bidrar til omtrent en tredjedel av den nasjonale forskningen målt i publiseringsvolum. Nesten all norsk publisering innen humaniora skjer fra universiteter og høyskoler.

Figur 6.2b Vitenskapelig publisering i Norge etter fagområde og største fag¹. Relativ fordeling av publikasjonene (publiseringspoeng) etter sektor. 2023.

¹ Bare de tre største disiplinene i hvert fagområde vises separat.

Kilde: NIFU. Data: Cristin.

Figur 6.2c viser en beregning tilsvarende den i figur 6.3b, men her er det sektorens totale publisering som brukes som divisor i brøken. For eksempel viser linjen for universiteter og høyskoler at samfunnsmedisin utgjør 3,7 prosent av sektorens samlede vitenskapelige publisering. Generelt ser vi at andelen realfag og teknologi er betydelig høyere i instituttsektoren enn blant universiteter og høyskoler. I instituttsektoren utgjør geovitenskap 14,8 prosent av publiseringen, mens andelen blant universiteter og høyskoler kun er 5,1 prosent. Et lignende mønster finner vi også for biovitenskap.

Figur 6.2c Vitenskapelig publisering i instituttsektor og universitets- og høyskolesektor. Relativ fordeling av publikasjonene (publiseringspoeng) etter fagområde og utvalgte fagfelt. 2023.

Publisering med åpen tilgang

I likhet med mange andre land har det i Norge vært økende oppmerksomhet på å gjøre offentlig finansiert forskning åpent tilgjengelig. Allerede for over 10 år siden, i Stortingsmelding 18 (2012-2013) «Lange linjer – kunnskap gir muligheter», var dette et sentralt tema, der ulike tiltak for å øke tilgjengeligheten til forskning ble diskutert. En annen viktig hendelse var lanseringen av «PIS» i 2018, et initiativ fra forskningsråd i Norge og andre land, som stilte krav om at publikasjoner finansiert av offentlige midler skulle være åpent tilgjengelige. Fra 2021 har Forskningsrådet krevd åpen publisering i sine utlysninger. Det er videre utarbeidet retningslinjer for åpen publisering både på nasjonalt og institusjonelt nivå.

Åpen publisering

Publikasjoner kan være åpent tilgjengelige på ulike måter:

Gull åpen tilgang: Gjennom rene åpen-tilgang-tidsskrifter der det betales en avgift for å få artiklene publisert (publiseringsavgift).

Diamant åpen tilgang: Gjennom åpen-tilgang-tidsskrifter der kostnadene dekkes av andre kilder enn abonnements- eller

publiseringsinntekter.

Grønn åpen tilgang: Gjennom egenarkivering. Noen artikler er likevel ikke åpent tilgjengelig på grunn av sperrefrister. Disse er *deponert*, og vil bli grønn senere.

Hybrid: Gjennom «frikjøp» av enkeltartikler i abonnementsbaserte tidsskrift, såkalte hybridtidsskrift.

Hybrid - avtale: Gjennom såkalte «publiser og les»-avtaler der forskerne ved institusjoner som deltar i avtalen kan publisere åpent uten ekstra kostnad.

Det norske publiseringsmønsteret har endret seg betydelig de siste 10 årene, med en stadig større andel artikler som er åpent tilgjengelige. Sikt – Kunnskapssektorens tjenesteleverandør – har kartlagt hvilke norske publikasjoner som har åpen tilgang, basert på data over vitenskapelige artikler registrert i Cristin. Antallet norske tidsskriftsartikler med åpen tilgang har mer enn tredoblet seg fra 2013 til 2023 og utgjorde over 20 000 i 2023. I 2013 hadde 37 prosent av artiklene åpen tilgang, mens andelen utgjorde 81 prosent i 2023 (figur 6.2e). I tillegg er 6 prosent av artiklene deponert og vil bli tilgjengelige senere. Man nærmer seg dermed målet om at alle vitenskapelige artikler finansiert av offentlige midler skal være åpent tilgjengelige.

Figur 6.2d viser hvordan publikasjonene fordelte seg på ulike typer åpen tilgang i 2023 (tallgrunnlag fra juni 2024). Nesten 40 prosent av artiklene ble publisert i rene åpen-tilgang-tidsskrifter, inkludert en andel på 6 prosent i såkalte «diamanttidsskrifter». For hybrid-publisering er andelen 35 prosent, hvor omtrent halvparten skjer gjennom «publiser og les»-avtaler (se faktaboks). Bare 14 prosent av publikasjonene har lukket tilgang. Mer informasjon om status for åpen publisering i Norge kan finnes på nettstedet openscience.no.

Figur 6.2d Norsk vitenskapelig publisering med ulike typer åpen tilgang. Andel av total norsk tidsskriftspublisering. 2023.

Kilde: Sikt. Data: Cristin/OA-barometeret

[← Forrige side](#)

[Neste side →](#)

Meldinger ved utskriftstidspunkt 12. mai 2025, kl. 21.03 CEST

Det ble ikke vist noen globale meldinger eller andre viktige meldinger da dette dokumentet ble skrevet ut.